

Hayme Ana Bülten

BOZÜYÜK HAYME ANA Ö.E.A.O. REHBERLİK SERVİSİ BÜLTENİ

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

Bir söz

“ÇOCUKLARA, SAYGI DUYMALIYIZ. ÇOCUKLARIMIZ BİZDEN ÜSTÜN İNSANLARDIR. ZİRA, BİZDEN ÇOK DAHA FAZLA MASUMİYETLERİ VAR. ÜSTELİK, GELECEKLERİNİN DAHA BÜYÜK OLMA OLASILIKLARI NEDENİYLE BİZDEN ÜSTÜN KONUMDALAR.”

MARIA MONTESSORI

İhmal ve istismar nedir?

Çocuk ihmal ve istismarı "Sorumluluk, güven ve yetenek ile ilgili genel durumunda çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve değerine zarar verebilen, fiziksel veya duygusal kötü davranışı, ihmali, her türlü ticari çıkar için çocuğun kullanılmasını içeren davranışlar." olarak tanımlanmaktadır (WHO , 2003).

Bu doğrultuda, ihmal ve istismar bir çocuğa erişkin tarafından yöneltilen, onun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan uygunsuz ve hasar

verici eylem ve eylemsizliklerin tümü olarak nitelendirilebilir.

Çocuk ihmali

Çocuk ihmali, çocuğun bakımıyla yükümlü olan kişi ya da kişilerin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, sağlık, sosyal ve duygusal gereksinimler ya da yaşam koşulları için gerekli ilgiyi göstermemesi gibi, çocuğun fiziksel ya da duygusal yönden ihmal edilmesidir. İhmale maruz kalmış çocuklarda bazı belirtilerin görülmesi mümkündür. Bunlar genel çerçevede:

- Çocukta açlık belirtileri ve kötü beslenme,
- Akranlarından farklı olarak normal kilosunu koruyamaması, şişman ya da çok zayıf olması,
- Büyüme geriliği,
- Uykusuzluk belirtileri,
- Kendine değer vermeme, benlik saygısı düşüklüğü,
- İnsan ya da nesnelere yönelik bağlanma sorunları yaşama,
- Arkadaşlık ilişkileri kurmaya ilişkin başarısızlık,
- İlgi ihtiyacı nedeniyle "hayır" cevabı vermede güçlük çekme olarak nitelendirilebilir.

Bir Çocuğun İhmal Edildiğini Nasıl Anlarız?

- Temiz giyinmiyor ve kötü kokuyorsa,
- Yemek ya da para için dileniyor ya da bir işte çalışıyorsa,
- İhtiyacı olmasına rağmen tıbbi destek alamıyorsa,
- Kendisine zarar veriyorsa,
- Alkol yada madde kullanımı varsa,
- Aşırı kilo kaybı oluşmuş, vücudu zayıf düşmüş ise,
- Okuldan sürekli kaçıyor veya okula uzak kalıyorsa,
- Evinde bakımıyla ilgilenecek kimse bulunmadığını ifade ediyorsa ihmale uğradığını varsayabiliriz

İhmalin Çocuk Üzerinde Etkileri Nelerdir?

- Yalnızlık duygusu
- Öğrenme güçlüğü
- Madde bağımlılığı
- İletişim sorunları
- Davranış sorunları
- Gelişim geriliği
- Suça yönelim
- Sağlık sorunları

Çocuk İstismarı

Çocuk istismarı, çocuğun yaşamına, sağlığına, gelişimine ve değerlerine zarar veren fiziksel ve/veya duygusal davranışların tümüdür.

Duygusal İstismar

Duygusal istismar, en sık karşılaşılan istismar türü olmasına karşın fark edilebilmesi, tanımlanabilmesi ve yasal açıdan kanıtlanması en güç olan istismar türüdür.

Duygusal istismar, çocuğun günlük yaşamında bir yetişkin tarafından ihtiyacının karşılanmaması ya da olumsuz ithafları içerebilir. Buna göre duygusal istismar:

- Çocuğun ihtiyaçlarını karşılamamak,
- Yardım isteklerini reddetmek,
- Çocuğa yokmuş gibi davranmak,
- Duygusal yakınlıktan mahrum bırakmak,
- Çocuğa yalnız olduğu hissini yaşatmak,
- Çocuğu sözel (bağırarak, küfretmek, yıldırarak) veya fiziksel saldırılara maruz bırakmak veya korkutmak, onu tehdit etmek,
- Çocuğa kötü örnek teşkil ederek, onu suça teşvik etmek,
- Çocuğa sorumluluk baskısı oluşturarak yaşından büyük davranmasına zorlamak,
- Kardeşler arası ayırım yapmak, küçük davranışlarda bulunmak gibi durumları içerebilir.

Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin anne babası ya da bakımından sorumlu olan kişi tarafından sağlığına zarar verecek şekilde fiziksel hasara uğratılması, yaralanması ya da yaralanma riski taşımasıdır. Bu hasar, elle ya da bir nesneyle vurularak, itilerek, sarsılarak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektedir. Son yıllarda çocuk yaralanmalarında ve ölümlerinde rol oynayan farklı fiziksel istismar türlerine değinilmektedir. Bunların yanı sıra annenin hamilelik döneminde kullandığı alkol, sigara ve madde de çocuğun sağlığını olumsuz yönde etkilediğinden, fiziksel istismar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çocuklarda oluşan psikolojik yaralar, fiziksel yaralardan daha etkilidir.

Fiziksel İstismara Maruz Kalmış Çocuklardaki Belirtiler

Fiziksel istismara uğramış olan çocuklarda, istismara ilişkin bazı belirtilerin görülmesi mümkündür, bu belirtiler çoğunlukla:

- Vücudunun herhangi bir bölgesinde oluşan kırıklar, morluklar, yanık izleri ya da ısırık izleri,
- Ebeveynlerine yönelik korku ya da evinde mutlu olmadığına, evde zaman geçirmek istemediğine yönelik davranış değişiklikleri,
- Yetişkinlerin yaklaşımları karşısında çekingen ve ürkek davranışlar,
- Aile üyelerinden birinin ya da aile üyeleri dışından birinin kendisine zarar verdiği yönünde ifadeleri,
- Arkadaşlarına, hayvanlara ya da nesnelere yönelik şiddet eğilimleri gibi durumları içerebilir.

Bu tutum ve davranışları sergileyen çocuklarda fiziksel istismara maruz kalma ihtimali düşünülmelidir.

Cinsel İstismar

Çocuğa yönelik cinsel istismar, çocuğun bir erişkin tarafından cinsel uyarı ve doyum için kullanılması, fuhuşa zorlanması, pornografi gibi suçlarda cinsel obje olarak kullanılması olarak nitelendirilir. Bununla birlikte, çocuğun cinsel istismarı, çocuğun genital bölgesine dokunma, teşhircilik, pornografi, ırza geçmeye kadar geniş yelpazedeki tüm davranışları kapsamaktadır (Polat, 2000; Nurcombe, 2000).

Cinsel istismar

Yapılan araştırmalar, cinsel istismara uğrayan çocukların cinsiyet farklılığını ortaya koyarak, kız çocuklarına yönelik istismarın erkek çocuklara oranla üç kat daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır (Kara ve ark., 2004; Dubowitz, 2002). Bununla birlikte, erkek çocuklara yönelik cinsel istismarının açığa çıkmasının kız çocuklara oranla daha az olabildiği belirtilmektedir (Finkelhor, 1994).

Cinsel istismar sık rastlanan ve etkileri uzun süren bir durum olsa da çoğu zaman gizli kalabilmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen araştırmalar, çocuklara yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin çoğunlukla çocuğun tanıdığı bireyler olduğuna dikkat çekmektedir.

Cinsel istismarın farklı türlerinden söz etmek mümkündür. Bu doğrultuda:

- Enest (aile içi cinsel istismar),
 - Cinsel organlara dokunma dokundurma,
 - Oral yolla temasta bulunma,
 - Pornografiye maruz bırakma,
 - Çocuk pazarlama,
 - Çocuğun çıplak bedenini izleme-izlettirme,
 - Cinsel içerikli konuşmalar yapma
- bu kapsam içeresindedir.

Bir Çocuğun Cinsel İstismara Uğradığını Nasıl Anlarız?

- Yürümekte ya da oturmakta zorlanma,
- Sıklıkla kabus görme,
- Alt ıslatma ya da dışkı kaçıрма,
- İştahında oluşan ani değişiklikler,
- Fiziksel ve bilişsel gelişiminden beklenmeyecek şekilde garip ya da yaşının üstünde davranışlar sergilenmesi,
- Yaşından beklenmeyecek ölçüde cinsel davranışlar hakkında bilgi sahibi olma,
- Yakınındaki yetişkinlere ya da bir yabancıya kolaylıkla bağlanma, yakınlık kurma,
- Cinsel yolla bulaşan bir hastalığın varlığı gibi durumlar cinsel istismar ihtimalini düşündürebilir.

Çocuğu cinsel istismardan korumak için neler yapabiliriz?

1. Çocuğunuzla güvene dayalı ve açık bir iletişim kurun.

Kaç yaşında olursa olsun onu tehlikelerden korumak için en önemli etkenlerden biri çocuğunuzla kurduğunuz iletişimdir.

2. Çocuğunuzun bakımını üstlenen kişinin ne kadar tanıdık ya da güvenilir olduğunu düşünürseniz düşünün; gene de her zaman dikkatli olun.

Çocuğunuza sizin yokluğunuzda neler yaptıklarını her zaman bireysel olarak sorun; çocuğun o kişinin varlığı nedeniyle korkup gerçekleri anlatamayabilir.

3. Küçük yaşlarda özel bölgelerinin isimlerini doğru şekilde öğretin.

Başka isimler kullanmayın. (Mayo giydiğinde altında kalan tüm bölgeler özel bölgeleridir.)

4. Bedenin ona özel olduğunu ve o istemediği sürece kimse dokunamayacağını öğretin.

İstemediği kişileri öpmeye, dokunmaya zorlamayın. Sizin olmadığınız ortamlarda kendisini kötü hissettiren bir dokunuş hissettiğinde tepki göstermesini öğretin. (Bağır ve uzaklaş taktiği)

5. Özeline saygı gösterin.

(Tuvalet, banyo vb. yerlerde sizi çıplak görmesi ya da çocuğun çıplak olarak dolaştırılması başkalarının da bunu yapmasının normal olduğunu düşünmesine neden olur.) Özelinizle ilgili sınır çizgin ve onun da özeli ile ilgili sınır çizmesine izin verin.

6. İyi sırlar ile kötü sırlar arasındaki farkı öğretin.

Ne olursa olsun size her şeyi anlatabileceğini ve güvenebileceğini bilsin. Nelere izin vermediğinizi ve neden vermediğinizi anlatın. Güven zincirinizdeki güvenebileceği kişilerin kim olduğunu bilsin.

7. Tüm bunları sakın bir şekilde ve güven veren mesajlarla yapın.

Onun ürkek ve şüpheli değil; dikkatli ve uyanık olmasını sağlayın.